

TELEGRAFUL ROMÂN.

Nr. 83. ANULU XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditor'a
oiei pe afara la c. r. poste; cu bani
gât'a prin scrisori francate, adresate
cât'a espeditor'a. Pretiulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
câr' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era peo jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratê se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 21 Oct. (2 Nov.) 1865.

Sabiu 20. Redactiunea „Telegrafului Român“ este
pofita de Escelenti'a Sea Bar. Siagun'a, că sa publice re-
spunsulu Inaltuaceluiasi urmatu la harthi'a Escelentiei Sele Dlui
Archiepiscopu Siolutiu, că prin aceea sa se faca dindestulu
mai multoru, provocări confidentiale de o parte, ear de alta
parte spre delaturarea unoru pareri imaginarie. Responsulu
cestionatu suna asiá:

Escelentia!

Maltu pretiuita-Ti scrisore din 22 ale cur. procetindu-
o amu vediutu. ca ceri dela mine unu respunsu fara amanare
in caus'a nationale.

Eu Ti marturisescu Escelentia! ca nu sumu in stare a
corespunde dreptei provocări a Escelentiei Tale, căci, că unu
romanu marturisescu sinceru, ca in imprejurările de fatia in-
terne si esterne nu potu afla compasulu basei, carea sa
me manduca in combinatii; eu nu vedu alta, decâtu unu chaosu
acoperitu cu unu vâlu intunecosu si fatalu. Ori ce audu, ori
ce vedu, nu este alt'a, decâtu o idee pripita, carea adescori
sbóra si prin lume, fara sa se afle cine-va, a o reduce la unu
resonu maturu si bineprecegetatu. Ce potu dice alt'a in labi-
rintulu acestui chaosu, fara sa me vaietu cu poetulu: Flere
possem sed juvare non.

Mai departe nevrendu a me lasá in mai deaprópe desfa-
siurare a stadiulu celui fatalu, in care se afla astadi caus'a
natiunala, in sa nu cu vin'a Archiereiloru, căci cu vaietări na-
tiunea nu s'aru folosí intru nimic'a, cutediu a observá in pri-
vinti'a tinerei unei adunári nationale numai atât'a, ca eu, a-
fara de suslauda'ta provocare a Escelentiei Tale de nicairea
n'amu primitu nici unu semnu, si nici o umbra de parere pen-
tru tinerea vreunei conferintie nationale, ci dincontra audu,
ca voci sbóra in lume contrarii celoru din Conferinti'a tinuta
la Escelenti'a Ta, si adeca, ca o conferintia convocanda prin
Archiereii, fiindu octroiata, aru fi urgisita.

In astfelu de pusatiune fatale, si intre astfelu de impre-
jurári critice, pentru mine nimic nu este mai consultu, decâtu
sa fiu cu priveghiere, că onórea natiunei si caus'a ei cea drepta
sa nu se compromita in nici unu chipu, séu celu putinu, nu
eu vin'a Archiereiloru.

In fine asigurezu sinceru pe Escelenti'a Ta, ca eu nu
mai din veneratiune, ce amu cât'a persón'a Escelentiei Tale,
si din adictiunea cât'a caus'a drepta natiunala Ti amu scrisu
acestea, si Te rogu, că acestu respunsu alu meu sa nu lu
mesuri dupa scurtimea lui cea esterna, ci dupa cuprinsulu lui
internu; cu care veneratiune distinsa amu onóre a remané
si acum Alu Escelentiei Tale umilitu servu. Sabiu 11/23
Septembre 1865.

List'a Regalistiloru.

„Korunk“ ne aduce in nrulu 128 list'a regalistiloru dela
dieta viitoare.

Dela reg. Guvernu:

1. Cont. Ludovicu Folliot de Crenneville, 2. Michael
Fogarasi, 3. cont. Ioann Nemes, 4. Gustavu Groisz sen., 5. b.
Ioann Bornemissa, 6. cont. Gavriilu Bethlen, 7. Fridericu Haupt,
8. b. Dom. Kemény sen., 9. Alexiu Nagy, 10. Conrad Schmidt,
11. Alessandru Lazaru, 12. Bogdan Iakab, 13. Iacob Ranni-
cher, 14. Emericu Daniel, 15. Ladislau Buteanu, 16. Daniel
Pataki, 17. Carolu Gebbel, 18. Alessandru Pál, 19. Ioann
Hajos, 20. Servianu Popoviciu, 21. Fridericu Schreiber, 22.
Iosifu Goch Kovásznai, 23. Nicolau Barbu, 24. Samuilu Po-
rutiu, 25. Ladislau Vaida, 26. Daniilu Székely, 27. Aloisiu
Kedves, 28. Albertu Gruz, 29. Fridericu Bell, 30. Iosifu
Kromberg.

Dela tabla regia:

31. b. Carolu Apor, 32. Ioann Alduleanu, 33. Emericu
Szentgyörgyi, 34. Gregoriu Szebestyén, 35. Michailu Orbonasiu,

36. Ladislau Kabos, 37. Antóniu Tribus, 38. Demetriu Mog'a,
39. Antoniu Stoic'a, 40. Georgiu Romanu, 41. Stefanu Mezei,
42. Mateiu Papu Grideanu, 43. Nicolau Gaietanu, 44. Ioann
Bodola, 45. Iosifu Berzeviczy, 46. Ioann Siandoru, 47. Ca-
rolu Topler, 48. Ludovicu Gall.

Comiti supremi si Amploiatii superiori.

49. Georgiu Pogány, 50. Augustinu Ladai, 51. cont. Fran-
ciscu Beldi, 52. b. Georgiu Kemény. 53. b. Ludovicu Iosika,
54. b. Daniilu Bánffy, 55. Lupu Véér, 56. b. Franciscu Nop-
cia, 57. Ioann Puscariu, 58. Alessandru Bohatielu, 59. Ga-
vriilu Daniel, 60. cont. Dionisiu Kalnoki, 61. Antoniu Miko,
62. b. Albert Horváth, 63. Gregoriu Beldi.

Regalisti:

64. Georgiu Anghialu, 65. b. Lazaru Apor, 66. b. Iosifu
Apor, 67. Iosifu Balázs, 68. Iosifu Bálinth, 69. b. Albertu Bánffy,
70. cont. Nicolau Bánffy, 71. b. Sigismundu Bánffy, 72. Gre-
goriu Baranyai, 73. Ladislau Barsay, 74. Georgiu Baritiu,
75. cont. Georgiu Beldi, 76. cont. Dom. Bethlen, 77. cont.
Franciscu Bethlen sen., 78. cont. Gabriilu Bethlen jun. 79.
cont. Emericu Bethlen, 80. cont. Iosifu Bethlen sen., 81. cont.
L. Bethlen jun., 82. cont. Michailu Bethlen, 83. cont. P. Beth-
len, 84. Georgiu Paulu Binder, 85. Paulu Biro, 86. Samuilu
Bodola, 87. Iacobu Bologa, 88. Georgiu Boér, 89. b. Iosifu
Bruckenthal. 90. Ioann Constantinu, 91. cont. Georgiu Csáky,
92. Carolu Czák, 93. b. Antoniu Dioszegi, 94. Alessandru Dobra,
95. Georgiu Doms'a, 96. Lupu Donáth, 97. Ieremi'a Eranosz, 98.
cont. Ladislau Eszterházi, 99. Samuilu Fekete, 100. Iosifu Filtsch,
101. Franciscu Földvári, 102. Georgiu Földvári, 103. Iosifu
Földvári, 104. b. Edmund Drotleff Friedénfels, 105. Stefanu Cs.
Fülei, 106. Ioann Gál, 107. Emericu Gálfalvi, 108. b. Albertu
Gerliczi, 109. Alessiu Gyárfás, 110. cont. Franciscu Gyulai,
111. cont. Ludovicu Gyulai, 112. cont. Franciscu Haller, 113.
cont. Ignatiu Haller, 114. b. Iosifu Henter, 115. Eduardu
Herberth, 116. Michailu Herberth, 117. Franciscu Hollaki,
118. Stefanu Horvath, 119. b. Sigismundu Inczedi, 120. Paulu
Istvánffy, 121. Ladislau Iszlai, 122. b. Ioana Iosika, 123. Daniilu
Kabos, 124. Paul Kalnoki, 125. Capitulu alba-carolinu, 126.
Conventulu dela fer. feciora Mari'a, numitu colosiumonostoreanu,
127. Michailu Keceli, 128. b. Franciscu Kemény, 129. Moise
Keserü, 130. Fridericu Kirchner, 131. cont. Gavriilu Kornis, 132.
Antoniu Koronka, 133. Stefanu Kovács, 134. Ioann Kriza, 135.
Antoniu Lásszloffy, 136. Laurentiu Lészai, 137. Elia Macellariu,
138. Petru Macskasi, 139. Ioann Maioru, 140. Petru Manu,
141. Iosifu Mariafi, 142. cont. Ioann Mikes, 143. cont. Eme-
ricu Mico, 144. b. Emericu Miske, 145. Demetriu Moldovanu,
146. Ios. Mosa, 147. Gavriilu Munteanu, 148. Iosifu Nagy,
149. b. Ladislau Nopcia, 150. Aloisiu Papp, 151. Emericu
Pekri, 152. Ioann Poesa, 153. bar. Const. Zenob. Popu, 154.
Macedonu Popu, 155. Ladislau Basiliu Popu, 156. Sa-
muilu Nagy Radnotfai, 157. b. Carolu Rauber, 158.
cont. Ioann Rhédai, 159. Michailu Rettégi, 160. Fride-
ricu Roth, 161. b. Ludovicu Rosenfeld, 162. b. Franciscu
Salmen, 163. b. Andreiu Siagun'a, 164. b. Carolu Schuller
Löwenthal, 165. Fridericu Schneider, 166. Alessiu Simion, 167.
cont. Sterc'a Siolutiu, 168. Ludovicu Szabo, 169. Sigismund
Szatsvay, 170. Iosifu Szalánczy, 171. Ignatiu Szeredai, 172.
cont. Dom. Teleki sen., 173. cont. Nic. Teleki, 174. cont. Sa-
muilu Teleki 175 Dr. G. D. Teutsch 176 cont. Michailu Tol-
dalogi, 177. cont. Nic. Thörczkai, 178. Alessandru Tho-
roczkai, 179. I. F. Trausch, 180. Stefanu Ugron, 181. La-
zaru Ugron, 182. Alessandru Ujfalvi, 183. Ioann Vanci'a, 184.
cont. Albertu Wass, 185. cont. Nic. Wass, 186. Paulu Vasiciu,
187. Iosifu Wächter, 188. bar. Franciscu Weszelenyi sen. 189.
Ios. Andreiu Zimmermann.

Revista dinaristica.

„Debatte“ vorbesce in vre-o doi numeri despre o ahantia
cuadrupla intre bar. Bach, Schmerling, Lasser si Lichtenfels

toți centralisti de calibrul celui mai greu. Acelu dñariu vrea sa asigure ca între numitii aru fi statu și mai înainte neîntrerupta contielegere și ca Schmerling au gresitu și stricatu ajungerea scopului seu numai prin cerbicos'a pozițiune fatia cu Magiarii.

Venturi de aceste centralistice și absolutistice tragu puțin câte puțin fără de a le poté mesurá departarea originei lor. Asiá afara de denunțierea de mai sus și afara de ce mai reproducerau cu alte ocașiuni ne pomenim cu „Pesti Hiraök“, carele iara respira un ventulețiu de felu acest'a, nu denunțându, ei dându invetiatura compatrioților sei. Le areta mai întâiu marinositatea regésca cu care au pasitu regele facendu concessiuni și pretinde ca popórele sa se arate multiamitóre. Pretinde cá Magiarii sa fia intielepti, sa jertfésca și ei din partesi în favórea unei transacțiuni și sa nu ignoreze faptele implinite. Desaproba portarea acelu ce în credeele lor politice se exprima asiá de dictatoricu cá și candu s'aru aflá întra dominium și cá candu dela ei aru depinde statuarea condițiunilor de transacțiune. Incheia apoi dupa ce arata modurile ce sunt de a se urmá, pentru cá rezultatulu dietei venitóre sa fia binecuvântatu,— cu aceea, ca responsabilitatea pentru acestu resultat nu va cadé asupr'a regimului carele au delaturatu tóte pedecile pentru o transacțiune, ci pre acei'a sub a cároru influența s'a facutu alegérile.

„N. Fr. Bl.“ insinua pozițiunea ministrilor Belcredi și Larisch, cá sguduita dar pune apoi în parentese unu semnulu întrebárei. Continua insa cu provocare la „K. Z.“ ca între acesti doi ministri și între barbatii de statu magiari s'aru fi escatu diferentie ipsemnate, de órece cesti din urma nu s'aru fi potendu invoí nici decum cu ideile federalistice, pe care ministrulu de statu acum fára de vre-o reserva le cam da pe fatia. Într'o adunare de notabilitáti sa se fia exprimat acest'a, cá centralistu nu póte sa fia, dualistu nu va sa fia, asiá i remane numai federalismulu, pre care insa barbatii de statu unguresci cari dominéza adi situatiunea lu perhorescéza din tóte poterile.

Cátu pentru sustinerea federalismului de cátra ministrulu de statu ne da „Zukunft“ în unu articulu de fondu: „(Quousque tandem)“ cam urmatórele deslusiri:

„Zukunft“ adeca vorbesce în acelu articlu de o ipotésa, dupa carea ministrulu de statu și colegii sei translaitani nu voru sa scia de o deslegare a lucrurilor în tipu dualisticu și díce, ca de-si semnele ce se vedu sunt amenințátóre ipotesei aceste'i, „Zukunft“ totu o mai lása în valóre. Cu tóte acestea nu póte sa nu observe mai departe ca în istoria au mai fostu casuri de acelea, de s'au intemplat lucruri pre cari ministerele nu le voieau.

„Situatiunea de astadi este asiá de desvoltata, încátu intentiunile antidualistice a dlui ministru de statu pntina garantía se paru a ne mai dá contr'a poterei torentelui dualisticu, cáru politic'a ministeriului Belcredi i deschide din luna în luna totu mai multe carári.“

Numera apoi mai multe calamitáti cari le-au suferitu contele Belcredi în politic'a sea federalistica. Asiá un'a în Transilvani'a unde au trebuit se jertfeasca elementele cele adicte unitatei imperiali, magiarilor, cari sunt pentru dualismu; a dóu'a în Ungari'a, unde Mailath au organizatu administratiunea de asiá încátu este mai esclusiv în mânilé magiarilor cari sunt toti dualisti: a trei'a în tierile corónei boemice, în Galiti'a și în tierile austriace unde nu au sprijinitu elementele slave federalistice contr'a dualismului; în fine — presupunendu-se ipotésa de mai sus — lu mai ascépta un'a adeca a patr'a în Croati'a, unde Magiarii și dau tóta silinti'a de a sgudi institutiunile pe cari se baséza autonomi'a regatului triunitu, — de a silí pe Croati la o politica pessimistica și pe urma a se aruncá în bratiéle dualismului. Urmarea acestoru aru fi dupa „Zkft“ caderea ministeriului Belcredi, indata ce s'aru încercá a face vre-o opusetiune dualistiloru.

Dechiaratiune.

Fiindu din mai multe párti onorabile întrebatu, de voiescu ori nu a fi alesu de deputatu la diet'a fiitóre? — aflu cu cale a me dechiará: ca eu nici decum nu me aflu în pusetiune, de a poté primí vre'unu mandatu de ablegatu pentru diet'a fiitóre, din mai multe cause. Acést'a aducendu-o la cunoascinti'a respectiviloru domni și frati, li multiamescu totodata pentru increderea, cu carea și de astadata binevoira a me onorá.

Sabiú în 19 Octobré 1865.

Nicolau Popoa, Protosínchelu metrop.

Factori pentru desvoltarea poporului nostru
Brasiovu în Octobré 1865.

Dintre tóte cate ne sunt de lipsa în viétia, desvoltarea este cea mai d'antáiu ce ne lipsesce. Despre acést'a erá sa amintésca cine-va, macaru candu se începú anulu scolasticu 186⁵/₆ déca nu e organu cá sa desbata acést'a cauza ne'ntreruptu; de acést'a avem detorința a ne'ngriji fia-care și a aretá semne ca nu s'a racitu pre'ngrijirea din anii trecuti. E dreptu ca barbatii competenti sunt coplesiti de chesti'a politice, de aceea facemu macaru noi óre cari amintiri despre aplicarea factorilor cuviinciosi pentru desvoltarea poporului nostru.

Acesti factori sunt: 1) scóla cu invetiatorii ei; 2) Preotímea séu pastorii turmei și 3) Asociatiunile; acestea sunt poterile principali cari potu dá direptiunea, pentru creșcerea și desvoltarea unui poporu, pentru cascigarea subsistintiei, a moralului, a energiei, a activitáti, a economiei, a artei a meserilor și asiá pentru cascigarea materialului séu a averei cari tóte facu vaz'a unui poporu și i dau nume de civilisatu.

Se vedemu dara cum sunt aplicati acesti factori pentru creșcerea poporului nostru.

Scóla, acestu institutu, care este celui mai neaperatu factoru alu desvoltárei, dorere ca la noi nu se afla în totu loculu. Intrarem în constitutiune nu sciu déca ea impintena este institutu de desvoltare. *) Scimu ca mai înainte s'a dísu ca dregatori'a politica a ajutatu a se infintia cele mai multe scóle; scimu ca s'a argumentatu ca preotímea este a i se recunósce acestu merit. Noi tacemu și despre meritele din trecutu și despre cele infintiate, **) voim a atrage atentiunea asupr'a celor ce nu-sú infintiate, cá sa se infintieze. Romani'a pe care o a desceptatu nemuritorulu Lazaru alu Transilvaniei a fácutu instructiunea obligátóre, noi sa remanem indereptu? Nu, insa cine sa se intereseze aici de instructiune cu o astfel de energia? ***) Ca constituti'a dietéza purcedere libera la instituire. Se vede †) dar ca în viitoriu numai preotímea are a nu si uitá de ast'a chiemare care a aretat'o Apostoli și Evangelistii. Preotulu dara care nu va avé scóla în comun'a s'a, n'a facutu destulu chiemárei sale, pentruca neavendu scóla nu póte avé fii demni sufletesci, cari sa lu intieléga, nu póte fi urmatoriulu apostoloru; nu póte merge înainte cu tempulu. Elu dar are sa cerce tóte mijlócele: venituri, repartitii, colecte, scurtu prin cuventu și alergare sa infintieze scóla în comun'a s'a, macaru de aru invetiá singuru copiii în cas'a s'a, scóla sa tie. Cu aceste amu vrutu sa dícu sa cerce totu ce se póte, sa calce usile tuturor celor ce potu a lu ajutáti o scóla buna se faca, cá sa se invetie copiii. Apoi pentru nisce asemenea staruintie la noi unde si preotii se vaeta ca n'au cu ce traí, sa se premieze meritulu unoru atari preotii. Spre acést'a, scólele trebuiescu cercetate mai desu de DD. Inspectori cercuali séu de DD. Protopopi, cari facendu rapórté la tóta lun'a, progressu aru trebú sa fia. ††)

Astadi insa de-si se vedu atari scóle în fiintia, totusi nu în totu loculu si mplinescu Invetiatorii chiemarea lor. †††) Multi póte ca nu sunt apti de ajunsu, pentru asemenea chiemare, séu n'au aplecare cátra acést'a, ori le lipsesce pregatirea, séu n'au pedagogie, și n'au nici o methoda. De aceea de-si s'a laudatu unii invetiatori, totusi despre alti amu auditu chiaru și dela D. Comissari, ca nu sciu dá nici o direptiune buna copiiloru, séu o instituire de dómne ajuta. Ei a infiptu o spaima în copii, încátu acesti'a de fric'a lor nu potu cuprinde cele ce li se vosbesce. Asta maniera n'arata nici metod'a nici direptiunea cuvenita pentru desvoltarea copiiloru. Ea purcede din principiulu stengaciú, și urméza dupa acél'a dupa care se indruméza animalele. Prin astfel de principu nu se castiga dragostea și increderea eleviloru, ci se perde. La nisce asemenea invetiatori le lipsesce method'a, cá sa si o procure acést'a nu le recomandámu pe Diesterveg și pe multímea pedagogiloru germani ci i rogámu sa citésca mai desu Organulu pedagogicu mai alesu la paginile 19, 55, 90, 92—121. Ear déca nu voru acést'a, atunci auda macaru din biseric'a ce direptiune arata Invetiatorulu Christosu pedagogulu pedagogiloru prin Evangelia. Acést'a ne spune ca d. Christosu imbrátșiendu prunci díce: „nui duduți pre acesti'a lasatii sa vina la mine“ prin aceste cuvinte se recomanda iubire nu horópsire. Mai incolo D. Christosu vorbiá cu ori cine, mergea pre la ori ce casa si indreptá reulu spre bine, Invetiatorii nostri nu voru sa caute séu sa scie pe parintii copiiloru, cá sa afle si se paraliseze influențele stricacióse, ajutandu desvoltarea precum le díce si Org. ped. f. 18. — Spre acést'a are lipsa

*) Constitutiunea cá atare de siguru nu'lu impedece. Red.)

**) Ce? meritele? Red.)

***) Se va gasi cine-va. Red.)

†) Dar nu din cele pâna aci desfasiurate. Red.)

††) Esti prea zelosu dle! pe tóta lun'a va fi cam greu, cáci atunci PP. Prot. aru fi totu pe drumu. Red.)

†††) Ai face mare servitiu publiculu candu ai vorbi dupa date! Red.)

Invetiatorulu se cunoșca obiceiurile și ocupaciunea deafara, sa fia in deșă contielegere cu parintii, că dacă acele sunt rele sa le delature.

Langa acestea s'a observatu ca multi desgusta pe copii cu aceea, ca le dau multu a memor'a de rostu din cunoscutele noastre cărți: Ciaslovulu catechisulu și alte fără a întielege ei ce-va din cele ce dîcu, căci nu li se esplica. Spre inlesnirea acestoru cetésca Organ. pedag. f. 187 și 192 literele a), b), c) și d).

Apoi asemenări naratiuni esemple, invetiaturi practice de curatienie, de stima și de economia, cari starnesc simțulu și ratiunea eleviloru precuu dice și Org. ped. la f. 126 și 129 și cari pre la școlele altoru nēmuri se usuaze căci desvólta mai iute pe copii, la școlele noastre nu se pré întrebuintița.

Mai departe in multe locuri nu se stărnesc nici indemnulu eleviloru prin ambițiune, prin cunoșcerea și desvöltarea onórei sele, pentru ca din impulsulu seu se invetie iar nu de fric'a bótei că animalulu. a.

Asemenea metoda rea, asemenea manieri pentru creșcere nu desvólta simțimentulu ci-lu tempeșce, se deda elevulu a fi poruncitu, a nu se ingriji de nimic'a până nu i se poruncesc. Ast'a dedare sa naturalizeze și ajungandu cine-va la ori ce studii aceea dedare nu se perde, ci se degeneréza in servilismu. Acést'a trebuie delaturata din redacina, atunci inca candu incepe copilulu a se desvólta. Deci bine aru fi, că creșcatorii prunciloru se cerce mijlóce, care se-i facea că din indemnulu seu sa invetie iara nu de frica; sa se arete a cuprinde ei iubirea studiulu; sa-i facea a pricepe candu sciu ce-va, ca posedu ce-va demnu și suntu mai vrednici ca cei ce nu sciu séu că cei ce nu-su in curatienie și nu-si au lucrările lor. In fine indemne Invetiatori nostri și on. Inspectori pe parinti că sa-si dea și copilele la școlă, căci numai candu vomu avea mame bine creșcute și demne, vomu avea și fii buni și barbati vrednici. Ceea ce are copilulu dela mam'a sea i remane pe viétia, deci déca a fostu acést'a unu obicei reu, aceeași va remané. Dovéda la acést'a suntu ca cutare boieriu care avea mii de galbeni venitu, candu intr'a unde-va trebuia sa fure ce-va. (?) — De ce? pentruca asiá au vediutu elu dela doic'a care l'au creșcutu și carea furá dela tatálu lui și s'a naturalisatu (?) și la elu fără a semti; de acést'a umbra și cutare onoratoriu (?) murdaru, celalaltu hétu iara cei mai multi servili și lingusindu-se, mintindu, insielandu și vendiendu și pe tatálu seu — pentru ca a creșcutu vediendu in cas'a lor séu la creșcatorii sei de acestea. Observati de ce copii indata alérga la sugare, pentru ca vedu pe Invetiatoriulu loru fumandu. —

Acestea și alte nu trebuiescu inlesnite copiiloru, ci trebuiescu desradacinate, căci altfelu mai multu ii strica școl'a decâtu li agonisesc. Deci priminda copilulu in școlă cunoșce-i aplicările, cunoșcei cas'a și viétia dela parintii sei căstigai iubirea increderea și ascultarea și apoi printr'o met o d a uman'a fă din elu angeru.

2. Factoru e preotulu séu pastorulu. Acestu pastoriu care la noi se asemenéza in totu întielesulu cuventulu; Pastoriiu poporulu nostru de pâna aci cari au avutu numai sciinti'a scripturei au fostu conducatorii poporulu; ei au făcutu ce au potutu pentru cultivarea inimei prin taine și biserica, prin catedra inse mai putinu; cu tóte acestea ei au făcutu in inaintarea natiunei, cătu a potutu, căci cari alti a fostu pâna aci și cari se fi avutu increderea lui decâtu preotii? Deci dara ceea ce s'a făcutu pâna aci loru este a lise multiamí.

Déca natiunea noastră are fii literati și căti-va ampoiati in posturi mai inalte, pe acesti domni întrebatii ca suntu mai toti fii de preoti. Chiaru si aci'a suntu fii de preoti cari dîcu ca preotii sa nu se mai amestece in alte afaceri, ci se-si vadia de epatrafiru. Acésta pretindere nu o potu primí — dupa religiunea noastră — nici atunci candu toti fii natiunei aru avea câte o facultate sciintifica, pentru ca preotii nostri suntu și cetățieni și proprietari.

Preotulu carele dîce ca are a griji numai de viétia fiitóre dar nu și de cea pamenténa, nici unu sufletu nu va poté face demnu de raiu, pentruca sufletulu in viétia e legatu de trupu, trupulu este nai'a care-lu pórtă, de acést'a are a ingriji mai întâiu, că nai'a sa nu inecé sufletulu (! Red). Acesti'a trebuie se-i dea o direptiune; trebuie se conpuie pe ogasie drépta; trebuie se-i dea invetiatura, de morala de întielegere se da esemplu cu faptele milei duhovnicesci, se-i arete a-si cășcigá hran'a prin sciintie, industria și meserie și altele — că pastoru in tóte se conduca turm'a sea.

Cu aceste pâna aci n'amu dîsu ca preotulu si'a implinitu datorintiele sele că factoru alu desvöltarei omului. Elu inca mai are multe a-si implini.

Pe viitoriu trebuie acestu preotu sa faca turm'a sea a fi de o potrivă culla cu a altoru nēmuri din societate; trebuie sa îndrepte a-si cășcigá mijlócele că sa pota vietii multiamita

iara nu necajita, căci din creșcerea rea cu patimi cu necasii și din seracie se nascu crimele și peccatele. Preotii trebuie se ingrijasca dara și de multe ori pentru ocupatiunea trupulu, (?) că se n'aiba elu ocașioni-rele, căci ocașionea aduce reulu.

(Va urmă.)

Festivitatea făcuta in onórea venirei Ilustrității Sele Dlu Eppu alu dieceșei Caransebesiulu.

Lugosiu in 10 Octobre 1865. (Intardiata.) Multiamita atátu potintelui creatoru, pentruca au binevoitu a ne darui adeverat'a mangaiere sufletésca in urm'a dorintiei noastre îndelungate! Ilustr. Sea Dlu Archiereu Ioann Popasu ne este aceea mangaiere de carea amu fostu lipsiti că orbulu de lumina!

Avisarea despre venirea Ilustr. Sele Dlu Eppu Ioann Popasu ne electricá tóte simțirile, asiá incátu toti ne sirguiamu din respoteri a satisfacé bucuriei noastre dinlauntru prin semne din afara. Sambata in 18 Septembre st. v. se vedea pre tóte stratele poporulu serbatoresce imbracatu asceptandu cu nerebdare venirea acelu óspe mare, pre carele de multu lu dorise orasiulu acést'a.

La acésta bucuria straordinaria a poporulu románu gr. res. alu Lugosiulu participara și comunele vecine, ba chiaru și strainii fără deschilinire de natiunalitate și confessiune.

Delegatii oficianții ai comitatulu anume: Subjudele și juratulu cerculu „Prebulu“ au întempinatu pre Ilustritatea Sea D. Eppu in comun'a Zsup'a la confiniile comitatulu. Asijderea din partea clerulu și a poporulu gr. res. au fostu întempinatu de on. D. Prot. Ioann Marcu in comun'a marginasia a Districtulu seu protopopescu anume Saculu, cu o avorbintia scurta; și fiindu déjà mediulu dîlei descinse Ilustr. Sea la preotulu localu spre a se restaurá unde apoi și prandi. —

Dupa amédi la 1/2 pre 3 óre processe mai departe între bubuitulu tréscureloru și sunetulu campanelor; și concomitatu de o multime de calareti ajunse la confiniile orasiulu unde lu bineventá d. jude centralu de cercu B. Stoianu cu o cuventare fórté potrivita, la carea Ilustritatea Sea i respunse cu afabilitatea-i ce lu caracteriséza. Continuandu-si calatori'a de aici — totu odata consocitu de unu banderiu de calareti imbracati in costume natiunali — la capataiulu orasiulu unde erá constraitu unu arcu triumfalu fú bineventatu de judele opidulu in limb'a germana; carui'a totu in aceeași limba cu cunoscut'a s'a oratoria i respunse; dela acésta positiune, urmatu de un'a multime de carete și calareti inaintá pâna la crucea noastră cea din mijloculu piatiulu unde erá pregatita o capela de frudiari verdi dinlauntru provediuta cu o méșă, carea erá adornata in form'a unui altariu. Aici lu asceptase déjà 60 preoti imbracati in cele mai pretióse ornate bisericesci cu protopopulu Fagetulu P. on. D. Atanasiu Ioanovicu in frunte, carele cá conducatoriulu preotimei asceptande salutá pre Ilustritatea Sea Dlu Eppu cu un'a cuventare scurta de „bine ai venitu“ la carea Inaltu Présanti'a S'a cá și mai nainte respunse spre mangaierea poporulu. La acésta positiune se aflá asceptandu tóta inteliginti'a noastră, și toti functiunarii Comitatulu cu Ilustritatea Sea Dlu Administratoru Comitatusu Stefanu de Ambrasiu in frunte, precum și alti multi straini inteligenti din clas'a privata cari toti urmara Ilustrității Sele D. Eppu pâna la biseric'a unde de asup'a portii de intrare erá făcutu unu arcu triumfalu construitu din frundiari verdi cu inscriptiunea „Bine ai venitu Archipastoriule!“

Dupace intrarâmo in biserica Ilustritatea Sea si făcú rogâciunea inaintea usiloru imperatesei și apoi se incepú celebrarea vecernei cei mici; iar dupa finirea servitiulu P. O. D. Protopopu localu Ioann Marcu luá binecuventarea dela naltu Pré Sânti'a Se și suindu-se pre amvonu salutá pre Ilustrulu óspe prin o cuventare energiósă desfasiurandu fasele tempuriloru trecute, cari cu vitregitatea loru au apâsatu și impilat natiunea romána, și religiunea ei; la acést'a respunse Ilustritatea Sea cu elocinti'a sea cunoscuta cam in urmatoriulu modu, ca religiunea este bas'a și fundamentulu culturei și numai prin dens'a vomu poté evitá relele ce se întempla in lume, și vomu ajunge la unu bine comunu și fericitoriu etc.

Finindu-se S. servitiu de sér'a preotimea, precum și partea cea mai mare a poporulu coadunatu in biserica concomitá pre Ilustritatea Sea pâna la cas'a P. O. D. Protopopu localu, unde fú incuarteratu Naltu Pré Sânti'a Sea, și unde-lu asceptá din partea militara Ilustritatea Sea D. Colonelu Barónulu Waldek din impreuna cu subcolonelulu seu; aici apoi se presentara tóte brancele functiunariiloru, precum și și preotimea totoror confesiuniloru aflátóre in opidulu nostru.

Sér'a se făcú o serenada fórté stralucita; unu conductu imosantu de 300 tortie și transparente cu flamure natiunali insotitu de music'a militara a regimentulu de Ulani care sa afla aici, processe dela Biseric'a noastră cátra cas'a P. O. D.

Protopopu, unde se află Ilustrul őspe; aici cânt'a câte-va piese corulu nationalu și dupa aceea D. Vice-notariu Comitatensu I. Petricu in numele poporului rosti o cuventare, sprimandu bucuria generala carea o simțim prin devenirea sub ingrijirea adevăratului nostru parinte Archipastoru dupa care apoi se intonă din partea corului „Intru multi ani!“ Ilustritatea Sea respunse cu o oratoriă extraordinaria fiindu cuventulu de multiamita cu „sa traiască Maiestatea Sea pré bunulu nostru Imperatu și rege alu dulcei nostre patrii Ungari'a Franciscu Iosifu I.“ repetiendu aceste cuvinte de 3 ori; la care poporul cu celu mai mare entusiasm prorupse in strigate nenumerate de „sa traiască!“ și dupa acést'a se re'ntorse conductulu la biserica, unde dupace au depusu faclele se imprasciă. —

Mai este inca de memoratu, ca in usi'a bisericeii de câtra apusu eră portretulu Ilustrității Sele Dlui Eppu in marime naturala in forma de transperantu asiediatu cu inscripțiunea: „Pace tuturor; pace voue; pacea mea lasu voue“; și fiindu ca eră fôrte bine nimeritu atrase o multime de privitori pâna târdiu in aceiasi nôpte. Fâra a ne lingusi' debuie sa marturisim și aceea; ca Dlu curatoru alu bisericeii, cunoscutulu nostru nationalistu Constantinu Udrea și-au pusu tóta serguinti'a cu ocasiunea solenității acesti'a.

Duminea in urmatorea di' dimineti'a la 9 ôre sub pontificarea Ilustrității Sele se celebră S. Liturgiă; și dupa pricésna linu o cuventare plina de invetiatura, prin carea atrase atentiunea a totu poporului, mai vertosu prin unele asemanări, cu care ilustră acestu cuventu.

Dupa amedi la 3 ôre s'a datu in onorea Ilustrității Sele Dlui Eppu in sal'a bisericeii unu banchetu stralucitu, la care au luat parte cá la 120 persóne; sub decursulu acestui prândiu band'a militara au esecutatu piesele cele mai alese; iar câtra fine Dlu Protoscalu Comitatensu Filipu Pascu redica unu toastu in senatatea Ilustrulu őspe, la care Naltu Pré Sânti'a Sea respondiendu fini cuventulu seu cu „sa traiască Maiestatea Sea pré bunulu nostru monarchu Franciscu Iosifu I.“ repetiendu de 3 ori; la ce, cei de fatia prorupsera in entusisťice „sa traiască“ de nenumerate ori, și asiă se fini solenitatea acestei dle.

In urmatorea di' adeca: luni in 20 Septembre st. v. re'ntorse Naltu Pré Sânti'a Sea visitate inteligintiei, preotimei și visită pâna și pre economii nostri cei mai destinsi. In diu'a acést'a in onorea Ilustrității Sele dede P. O. D. Protopopu Ioann Marcu unu prândiu stralucitu, la care participa tôte notabilitățile Orasiului nostru, și cam pre la 5 ôre dupa amedi, dupa o cordiala despártire intre bubuitulu tréscurilor și sunetulu Câmpaneloru insotitu de mai multe carete și calăreti parâsi orasiulu nostru.

Ddiu să-i dea potere și vertute, pentru cá sa póta coresponde chiamarei sele cei sânte spre fericirea natiunei și a clerului seu subordinatu!

Iosifu Tempea Parochu greco resaritenu in Lugosiu.

Reflessiune la articolulu din pârtile Muresiului. esitu in nr. 79 a „Telegrafului Romanu“

Fâgetu 12/24 Oct. 1865. Mai nainte de tôte debuie sa esprimămu acelu propusu, cumca acelu articulu nu exprime simtiulu și parerea alegătorilor. Elu au esitu sub masc'a de alegători, dara s'au fabricatu altunde-va in alta cercu cu totulu strainu, și noi amu fi doritu deca scriitoriulu amintitulu articulu dinpreuna cu fabricatori aru fi odihnit in pace, pentruca noi scim ce avemu de a face candu suntemu pe terenulu constitutionalu, fâra de a cere svatu dela dloru. —

La intâi'a cetire póte vedé ori-cine; ca nisuinti'a autorulu atinsei corespondintie de o parte e: a arunc'a pêt'a asupra locuitorilor (Români și Germani) Din Fâgetu, și cu osebire asupra acelui barbatu, cu a cârui'a principii politice-nationale-constitutiunali totu cerculu de alegere e din destulu informatu, — iara de alta parte nisuinti'a acelui corespondinte e: a miscă totu ce se pote intr'acolo, de a poté câscigá o parte din alegători pentru candidatulu D-sele din an. 1861. — Insa din cause ce atare omu, dela care dupa parerea nostra nu s'aru poté asceptá alt'a de câtu unu contrariu simtiului nationalo-religiunariu, — asiă precum in anul amintitu candu cu tôte, ca conducatori comitatului miscau tôte petrile pentru candidatulu corespondintelui, dara nu potura nici 10 a-si câscigá cu care poteau spedá cererea votisarei: și asiă d. corespondinte! inca atunci ti-au apusu speranti'a de a lucră contr'a Dlui Aureliu Maniu. —

Direpciunea luata fatia cu impregiurările aceste din parte-ne au fostu: nu de a preveni cu impunere imperativa — cum i se pare d. corespondinte — ci mai vertosu spre a incepe actiunea amu făcutu acei pasi care au voitu ai cunósce și

alti alegători din cercu, candu amu slobozitu biletele convocatóre in totu cerculu alegătoriu, câtra toti amicii Dlui Maniu invitandu-i la Cas'a opidului Fâgetu pe 8 Oct. a. c. dimineti'a la o consvatuire amicavere; — câci noi nu complotămu in ascunsu cá d. corespondinte, ci lucrămu cu demnitate in fatiá lumii, — apoi deca d. corespondinte nu s'a infătiesiatu in diu'a amintita la conferintia, este probabilu cumca nu e amicu Dlui Maniu ci e inamicu, pentruca amicii — din centru și cercu in numeru fôrte mare au luat parte, precum in conferintia asiă și la banchetu. —

Intre altele ne surprinsa mirarea candu cetirămu in amintitulu articulu, cum d. corespondinte se nascocoresce a esi in publicu cu o propunere asiă de grosolana și ne mai audita, de a pretinde programulu dela ablegatulu nostru Dr. Maniu — pecandu noua ne vine gréti candu numai audimu de programu, pentru ca noi judecămu omulu din trecutul lui iara nu din programe, — și se silesce și trage la indoiéla increderea, ce de candu Dlu Maniu si-au inceputu cariera in an. 1860 cá notariu publicu o are, care incredere s'au manifestatu mai de multe ori, dara și rectificatu-o pe deplinu in adunările comitatense, ca aoperatoriulu causei nationala la diet'a din an. 1861. la Carlovitiu, in missiunea la Vienn'a din an. 1863 s. a. s. a. și care incredere in deplinu o posiede și astadi, câci ca unulu a cârui principii politice nationale constitutiunali suntu tuturor adevăratiloru patrioti Români fôrte bine cunoscute — nu póte fi nici o indoiéla de a nu fi realesu de ablegatu dietalu iarasi cu unanimitate pentru diet'a din 186⁵/₆ cá și cum au fostu alesu in an. 1861. —

Deci fii convinsu și liniscitu dle corespondinte ca turburările cele descoperi nu se voru escá, fiindca Dlu Maniu e demnu de increderea intregului cercu alegătoriu, și asiă prin aceea ce ai dîsu nu ia-i detrasu, nici i vei detrage increderea și stim'a ce o are la alegatori. — Mai multi alegători.

Insemnarea

despre sum'a baniloru adunati din bunavointia dela binesimțitorii crestini gr. or. din dieces'a Caransebesiului pentru castigarea odóreloru episcopesci ale noului Episcopu.

Din comun'a banatu Buciniu:

Sierbanu Stoila Parochu 2 f. Sultan'a preotés' soc. lui 40 xr. Anastasi'a Stoila fiic'a loru 60 xr. Ioann Glavanu epitr. 50 xr. Nicolau Raicu jude com. 1 f. Filipu Vess'a adjunctu comun. 30 xr. Lazaru Ciosiciu 20 xr. Ioann Semanu 1 f. Ioann Petric'a 20 xr. Dimitrie Tob'a 20 xr. Vasiliu Raicu 20 xr. Georgiu Marcuti 20 xr. Georgiu Vessa 20 xr. din lad'a sf. bisericeii 3 f. 10 xr. Summ'a 10 f. v. a.

Nr. 49—1 Publicare de Concursu.

Pentru urmatorele statii invatiatoresci din Comitatulu Carasiu, Districtulu Protopresviterescu Fâgetu care au devenitu vacante, anume:

1) Temerstu, cu acést'a statii suntu impreunate urmatorele emolumente anuale: 147 fl. v. a 24. cubule de grâu; 24 cub. de porumbu; 100 ponti de sare; 100 ponti de lardu; 15 ponti de lumini; 10 orgii be lemne și cortelu liberu.

2) Rumînestu, de acést'a statii e legatu unu salariu anuale de 120 fl. v. a. 20 cub. de grâu; 20 cub. de cucuru; 100 ponti de sare; 100 ponti de clissa; 15 ponti de lumini; 10 orgii de lemne și cortelu liberu cu grădina.

3) Pogonestu, la acést'a statii suntu impreunate urmatorele emolumente: 63 fl. v. a. 1 jugeru de pamentu; 10 cub. de grâu; 20 cub. de cucuru; 50 ponti de sare; 100 ponti de lardu; 12¹/₂ ponti de lumini; 8 orgii de lemne și cortelu liberu cu grădina.

4) Povergiu'a, cu acést'a statii suntu impreunate urmatorele emolumente anuale: 42 f. v. a. 3 jugere de livada ¹/₂ jugeru grădina; 8 cub. de grâu; 16 cub. de cucuru; 50 ponti de sare; 50 ponti de clissa; 12¹/₂ ponti de lumini; 8 orgii de lemne și cortelu liberu.

5) Nemesestu, cu acést'a statii e legatu unu salariu anuale de 35 f. v. a. 8 cub. de grâu 14 cub. de cucuru; 50 ponti de sare; 50 ponti de clissa; 10 ponti de lumini; 8 orgii de lemne și cortelu liberu.

Doritorii de a ocupá vreun'a din posturile acestea suntu avisati, cá recursele sele providute cu estrassulu de botezu; cu adevăritia despre sciintiele absolute, despre servitiulu de pâna aci și despre portarea sea morala și politica adresate câtra venerabilulu Consistoriu Caransebesianu; ale transpune la subscrissulu scaunu Protopopescu, in restempu de patru septemâni dela intâi'a publicare a concursulu acestui'a in fói'a de fatia.

Dela Scaunulu Protopopescu gr. or. alu Fâgetului.

Fâgetu in 10 Oct. 1865.

Atanasiu Ioanovicu, Protopopu gr. or.